

Sygn. akt V KK 263/14

POSTANOWIENIE

Dnia 27 października 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Ryński

w sprawie **A. K.**

skazanego z w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

w dniu 27 października 2014 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 30 grudnia 2013 r.,

zmieniającego wyrok łączny Sądu Okręgowego w

W. z dnia 25 września 2013 r.,

postanowił:

1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;

2. zwolnić skazanego A. K. od ponoszenia kosztów sądowych postępowania kasacyjnego;

3. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adw. R. T. - Kancelaria Adwokacka, kwotę 738 zł (siedemset trzydzieści osiem), w tym 23% należnego podatku VAT tytułem wynagrodzenia za sporządzenie i wniesienie kasacji przez obrońcę z urzędu.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy wyrokiem łącznym z dnia w 25 września 2013r., w sprawie A. K. obejmującym prawomocne skazania wyrokami opisanym w pkt. od I – XXI, na podstawie art. 85 k.k. i art. 86§ 1 k.k. połączył kary jednostkowe pozbawienia

wolności wymierzone za czyny wymienione w pkt. I, II, III, IV, VI, XI, XIV części wstępnej wyroku i wymierzył skazanemu A. K. karę łączną 9 lat pozbawienia wolności (pkt I), na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 – 2a k.k. połączył kary jednostkowe grzywny wymierzone za czyny wymienione w pkt. I i II części wstępnej wyroku i wymierzył skazanemu karę łączną grzywny w wysokości 1.500 zł, uznając ją za odbytą w całości (pkt II), na podstawie art. 85 k.k. i art. 86§1 k.k. w zw. z art. 87 k.k. w zw. z art. 89 § 1 a k.k. połączył kary jednostkowe pozbawienia wolności wymierzone za czyny wymienione w pkt. XV, XVI i XIX części wstępnej wyroku i wymierzył skazanemu karę łączną roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności (pkt III), na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. połączył kary jednostkowe grzywny wymierzone za czyny wymienione w pkt. XV i XVII części wstępnej wyroku i wymierzył karę łączną grzywny w wysokości 60 stawek dziennych, po 10 zł. każda (pkt IV), na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. połączył kary jednostkowe pozbawienia wolności wymierzone za czyny wymienione w punktach XX i XXI części wstępnej wyroku i wymierzył karę łączną 10 miesięcy pozbawienia wolności (pktV).

Natomiast na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie o wydanie wyroku łącznego w pozostałym zakresie (pkt VI).

Nadto w oparciu o art. 63 § 1 k.k. zaliczył skazanemu na poczet orzeczonych w pkt. I, III i V kar łącznych pozbawienia wolności okresy jego rzeczywistego pozbawienia wolności we wskazanych szczegółowo dniach oraz okresy odbytych przez niego kar pozbawienia wolności oraz na poczet orzeczonej w pkt. IV kary łącznej grzywny okres rzeczywistego pozbawienia wolności oznaczony datami dziennymi.

Natomiast pozostałe rozstrzygnięcia zawarte w wyrokach, wymienionych w pkt. I-V pozostawił do odrębnego wykonania, zaś ustalenie początku odbywania kary łącznej pozbawienia wolności orzeczonej w pkt. I, III, V pozostawił do określenia administracji zakładu karnego. Jednocześnie zwolnił skazanego od ponoszenia kosztów sądowych w sprawie, zaliczając je na rachunek Skarbu Państwa.

Od powyższego wyroku apelację wywiódł obrońca skazanego A. K., który podstawie art. 427 k.p.k. oraz art. 438 pkt 1 - 3 k.p.k. zaskarżonemu wyrokowi

łącznemu zarzucił obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 4 k.k. i art. 89 § 1 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 7 czerwca 2010 r.) poprzez ich niezastosowanie, obrazę przepisu postępowania, która miała wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, tj. art. 7 k.p.k., jak też błędy w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia wyrażające się w uznaniu, przez Sąd I instancji, że A. K. został skazany wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w B. z dnia 4 kwietnia 2011 r., sygn. akt .../11, podczas gdy na skutek sprzeciwu wniesionego przez skazanego powyższy wyrok utracił moc oraz pominięciu faktu, że kara orzeczona wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 10 kwietnia 2001 r., sygn. akt II K .../00, została postanowieniem tegoż Sądu z dnia 20 października 2004 r., sygn. akt II Ko .../04, warunkowo zawieszona na okres próby wynoszący 4 lata i nie została zarządzona do wykonania, co zgodnie z treścią art. 76 § 1 i art. 106 kk, oznacza, że na dzień wydania zaskarżonego wyroku łącznego skazanie w sprawie II K .../00 uległo zatarciu z mocy prawa i należy je uważać za niebyłe.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący, na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i w tym zakresie przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, zaś alternatywnie podniósł zarzut rażącej niewspółmierności kary łącznej orzeczonej w pkt. I zaskarżonego wyroku, przez orzeczenie wobec skazanego kary łącznej w wymiarze 9 lat pozbawienia wolności i postulował o zmianę wyroku w tej części, poprzez wymierzenie skazanemu kary łącznej w wymiarze 4 lat pozbawienia wolności.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 30 grudnia 2013 r.:

I. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- 1) stwierdził, iż utraciła moc kara łączna wymierzona w pkt. I części rozstrzygającej zaskarżonego wyroku,
- 2) na podstawie art.85 k.k. i art.86 § 1k.k. w zw. z art.569 § 1 i 2 k.p.k. połączył kary pozbawienia wolności wymierzone A. K. wyrokami opisanymi w pkt. I, II, III, VI, XI i XIV części wstępnej zaskarżonego wyroku i wymierzył karę łączną 6 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności,
- 3) na podstawie art.63 § 1 k.k. w zw. z art.577 k.p.k. na poczet orzeczonej w pkt. I .2 niniejszego wyroku kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył A. K. okres rzeczywistego pozbawienia wolności, w sprawie V K .../07 Sądu Rejonowego,

opisanej w pkt. XIV części wstępnej zaskarżonego wyroku oraz okresy kar dotychczas odbytych z połączonych skazań. Nadto uchylił zaskarżony wyrok w pkt. III i VIII jego części rozstrzygającej i sprawę w tym zakresie przekazał Sądowi Rejonowemu w O. do jej rozpoznania (pkt II), zaś w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy (pkt III) oraz zwolnił A. K. od ponoszenia wydatków związanych z postępowaniem odwoławczym, zaliczając je na rachunek Skarbu Państwa.

Kasację od tego wyroku w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w pkt. I ppkt 2 i 3 wywiódł obrońca skazanego, który na podstawie art. 523§ 1 k.p.k. zarzucił orzeczeniu Sądu odwoławczego rażące naruszenie prawa karnego materialnego, mogące mieć istotny wpływ na jego treść, tj. art. 86 § 1 k.k., polegające na orzeczeniu wobec skazanego w postępowaniu wszczętym z jego wniosku nowej kary łącznej pozbawienia wolności za przestępstwa objęte już uprzednio karami łącznymi w wymiarze wyższym od sumy uprzednio wymierzonych kar łącznych.

Powołując się na powyższe skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu jako sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Prokurator Prokuratury Apelacyjnej w odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obrońcy skazanego okazała się bezzasadna w stopniu oczywistym, dlatego została rozpoznana na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.k.

Zarzut kasacji został podniesiony w związku z sytuacją procesową zaistniałą na tle dotychczasowych rozstrzygnięć w zakresie wymiaru kary łącznej obejmującej kary wymierzone w prawomocnych wyrokach przytoczonych w pkt. 1 ppkt 2 zaskarżonego wyroku.

Trzeba odnotować, że Sąd Apelacyjny orzekając w postępowaniu odwoławczym dokonał korekty wyroku Sądu I instancji w zakresie kary łącznej wymierzonej w pkt. I, w ten sposób, że połączył kary jednostkowe pozbawienia wolności orzeczone wobec A. K. następującymi wyrokami:

a) wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 29 lutego 2000 r., sygn. akt III K .../99, za czyn z art. 227 § 4 d.k.k. w zw. z art. 227 § 1 d.k.k. i art. 11 § 1 d.k.k. w zw. z art.

199 § 2 d.k.k. w zw. z art. 10 § 2 d.k.k. popełniony w dniu 16 lutego 1998 r., skazującym na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby lat 5, której wykonanie zarządzono postanowieniem Sądu Rejonowego w O. z dnia 16 marca 2004 r. oraz grzywnę w wysokości 1.000 zł (pkt I części wstępnej wyroku Sądu Rejonowego),

b) wyrokiem Sądu Rejonowego w O. z dnia 15 czerwca 2000r., sygn. akt II K .../00, za czyn z art. 289 § 2 k.k. popełniony w dniu 31 grudnia 1999 r. skazującym na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby lat 3, której wykonanie zarządzono postanowieniem tegoż Sądu z dnia 19 grudnia 2002r. oraz grzywnę w wysokości 50 stawek dziennych, przyjmując wysokość jednej stawki dziennej na 10 zł (pkt II części wstępnej wyroku Sądu Rejonowego),

c) wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 16 marca 2001 r., sygn. akt II K .../01 za czyn z art. 286 § 1 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełniony w dniu 10 stycznia 2000 r. skazującym na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby lat 3, której wykonanie zarządzono postanowieniem Sądu Rejonowego w O. z dnia 20 lutego 2004 r. (pkt III części wstępnej wyroku Sądu Rejonowego),

d) wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 13 marca 2002 r., sygn. akt V K .../01, za czyn z art. 297 § 1 k.k. i art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 64 § k.k. popełniony w okresie od 12 sierpnia 1999 r. do 19 sierpnia 1999 r. skazującym na karę roku pozbawienia wolności (pkt VI części wstępnej wyroku Sądu Rejonowego),

e) wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 27 kwietnia 2007 r., sygn. akt II K .../06, za czyn z art. 278 § 1 k.k., popełniony w dniu 17 grudnia 1999r. skazującym na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności (pkt XI części wstępnej wyroku Sądu Rejonowego),

f) wyrokiem Sądu Rejonowego w sprawie V K .../07 z dnia 3 grudnia 2009 r.:

1) za czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 310 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełniony w dniu 7 marca 1998 r., skazującym na karę roku pozbawienia wolności,

- 2) za czyn z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. popełniony w dniu 25 stycznia 1998 r., skazującym na karę roku pozbawienia wolności,
- 3) za czyn z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełniony w dniu 6 marca 1998 r., skazującym na karę roku pozbawienia wolności,
- 4) za czyn z art. 13 § 2 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k., w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełniony w dniu 25 stycznia 1998 r., skazującym na karę roku pozbawienia wolności,
- 5) za czyn z art. 13 § 2 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełniony w dniu 31 lipca 1994 r., skazującym na karę roku pozbawienia wolności,
- 6) za czyn z art. 13 § 2 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełniony w okresie od 12 stycznia 1998 r. do dnia 7 marca 1998 r., skazującym na karę roku pozbawienia wolności,
- 7) za czyn z art. 13 § 2 k.k. w zw. z art. 291 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełniony w okresie od 24 czerwca 1994 r. do 1 sierpnia 1998 r., skazującym na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, które to skazania zostały objęte karą łączną 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby, zarządzoną do wykonania postanowieniem tegoż Sądu z dnia 29 listopada 2011 r. z zaliczeniem na jej poczet okresów tymczasowego aresztowania.

Rację ma obrońca, że skazania na kary określone w pięciu opisanych wyżej wyrokach jednostkowych (pkt. od a- e) zostały objęte wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego z dnia 29 kwietnia 2009 r., sygn. akt III K .../09, w którym orzeczono karę łączną 2 lat pozbawienia wolności. Nadto w wyroku opisanym w pkt. f wydano karę łączną 2 lat pozbawienia wolności. Zatem, wskazane wyroki jednostkowe zostały uprzednio objęte dwoma karami łącznymi podlegającymi wykonaniu, których suma wynosiła 4 lata pozbawienia wolności.

Natomiast w zaskarżonym wyroku Sądu odwoławczego za wszystkie te przestępstwa jednostkowe orzeczono karę łączną 6 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Na tej podstawie skarżący uznał, że w zaskarżonym wyroku dopuszczono się naruszenia art. 86 § 1 k.k., ponieważ Sąd Apelacyjny, przy dokonywaniu korekty

orzeczenia Sądu I instancji i ponownym wymiarze kary łącznej, nie uwzględnił stopnia dolegliwości wynikającej z uprzednio orzeczonych kar łącznych.

Przedstawiony pogląd jest błędny, szczególnie w kontekście podniesienia w kasacji zarzutu rażącego naruszenia art. 86 § 1 k.k.

Na wstępie należy zauważyć, że przepis ten określa zasady wymiaru kary łącznej, w tym także dyrektywy jej wymiaru. Dlatego trzeba przypomnieć skarżącemu, że sformułowany w kasacji zarzut oparty na rażącym naruszeniu art. 86 § 1 k.k. dotyczy w istocie wymierzenia kary nie odpowiadającej dyrektywom sądowego wymiaru kary łącznej, a zatem podnosi uchybienie określone w art. 438 pkt 4 k.p.k., nie zaś obrazę przepisów prawa materialnego. Dlatego w takim ujęciu jest on niedopuszczalny w postępowaniu kasacyjnym (zob. postanowienie SN z dnia 7 października 2002 r., II KK 270/02, LEX nr 55547). Jednak kasacja obrońcy skazanego podlegała rozpoznaniu w takim zakresie, w jakim formułuje zarzut przekroczenia granic kary łącznej wyznaczonych dyspozycją art. 86 k.k., a zatem naruszenia prawa materialnego.

Przepis ten wskazuje, że Sąd wymierza karę łączną w granicach od najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, oraz wskazuje górną granicę kary łącznej grzywny, ograniczenia wolności i pozbawienia wolności. Zatem, art. 86 § 1 k.k. wyraźnie nakazuje przy wymiarze kary łącznej brać pod uwagę kary jednostkowe wymierzone za poszczególne przestępstwa pozostające w zbiegu realnym, nie zaś uprzednio orzeczone kary łączne. Również art. 85 k.k. przy oznaczaniu kary łącznej nakazuje wzięcie "za podstawę kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa". W związku z tym normatywne podstawy orzekania kary łącznej, a w szczególności ramy określone dyspozycją art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. nie przewidują dalszych reguł, które pozwalałyby na modyfikację jej granic chociażby poprzez respektowanie uprzednio orzeczonych kar łącznych. Nie znajduje tu również zastosowania tzw. teoria śladu pozostawionego przez uprzednio orzeczoną karę łączną orzeczoną w wyroku łącznym, który stracił moc, uznając pośredni wpływ tej kary na wymiar nowej kary łącznej (zob. wyroki SN z 16 sierpnia 1968 r., V KRN 490/68, OSPiKA 1970, z. 2, poz. 37; z 9 lipca 1980 r., V KRN 139/80, OSN Pr. Gen. 1981, z. 6, poz. 64, która to linia orzecznictwa aktualnie nie jest akceptowana).

Warto przytoczyć również pogląd, że granice wymiaru kary łącznej, określone w art. 86 § 1 *in princ.* k.k., obowiązują, *lege non distinguente*, zarówno w wypadku jednoczesnego orzekania tej kary, jak i w wypadku orzekania jej w wyroku łącznym - niezależnie od tego, czy wyrokami podlegającymi łączeniu orzeczono wyłącznie kary za poszczególne przestępstwa, czy także kary łączne (zob. postanowienie SN z dnia 4 lipca 2007 r., V KK 419/06, OSNKW 2007/10/74).

Wydanie nowego wyroku łącznego powoduje, że poprzedni traci moc, a w konsekwencji węzeł łączący poszczególne kary jednostkowe w ramach kary łącznej ulega rozwiązaniu. Dlatego żadna regulacja prawna nie daje podstaw do związania sądu wydającego nowy wyrok łączny w trybie art. 575 § 1 k.p.k. wysokością kary łącznej orzeczonej poprzednim wyrokiem łącznym. (zob. postanowienie SN z dnia 22 listopada 2006 r., III KK 367/06, OSNwSK 2006/1/2212).

Wbrew stanowisku obrońcy wymiar nowej kary łącznej w wyroku łącznym nie musi prowadzić do rozstrzygnięć korzystnych dla oskarżonego, szczególnie w sytuacji gdy w prawomocnych wyrokach jednostkowych podlegających łączeniu wymierzane były kary łączne. Należy zaakceptować pogląd, że racjonalizacja kary orzekanej jako kara łączna w wyroku łącznym nie musi być rozumiana wyłącznie jako łagodzenie i mieć charakter jednokierunkowy (zob. wyrok SN z dnia 21 sierpnia 2007 r., II KK 96/07, OSNKW 2008/1/6)

Nie można, tak jak twierdzi obrońca, wyznaczać granic orzekania kary łącznej wysokością uprzednio orzeczonych kar łącznych w wyroku łącznym, czy też w wyroku jednostkowym, ponieważ wydanie nowego wyroku łącznego następuje w sytuacji, gdy pojawia się kolejne prawomocne skazanie za czyn pozostający w zbiegu realnym, a zatem w innych uwarunkowaniach. W związku z tym Sąd orzekając nową karę łączną ma obowiązek powtórnie rozważyć charakter związku podmiotowo - przedmiotowego pomiędzy poszczególnymi przestępstwami oraz okoliczności zaistniałe po wydaniu poprzednich wyroków. Sytuacja uzasadniająca takie postąpienie wystąpiła w sprawie niniejszej, skoro wyrok skazujący oskarżonego w sprawie V K .../07 został wydany po wyroku łącznym Sądu Okręgowego z dnia 29 kwietnia 2009 r., sygn. akt III K .../09, a przestępstwa objęte tymi wyrokami pozostawały w zbiegu realnym. Jednak zważywszy na inną konfigurację czynów jednostkowych, w której aktualnie jedną karą łączną objęte

zostały kary jednostkowe wymierzone za przestępstwa przypisane A. K. w obydwu wskazanych wyżej prawomocnych wyrokach, obecnie wystąpiły różnice w zakresie stopnia związku przedmiotowo – podmiotowego pomiędzy poszczególnymi czynami w stosunku do okoliczności analizowanych uprzednio przy oznaczaniu kar łącznych. Sąd Apelacyjny podkreślał również, nadmierną skłonność skazanego do wchodzenia w konflikt z prawem, z uwagi na jego wielokrotną karalność (także po wymierzeniu mu kar łącznych w sprawach, na które powołuje się skarżący - uwaga SN). Wreszcie obydwie Sądy dysponowały nową opinią o skazanym (s.12 uzasadnienie SO). Dlatego istniały pełne podstawy do odmiennego przyjęcia mniej korzystnego łączenia kar jednostkowych od tych, jakie uwzględniano przy wymierzaniu kar łącznych we wcześniejszych wyrokach.

Należy podkreślić, że Sąd Apelacyjny trafnie przyjął, iż granice kary łącznej jaka powinna być wymierzona A. K. zostały zakreślone w przedziale od 2 lat pozbawienia wolności – najsurowsza kara jednostkowa (wyrok opisany w pkt. c), do sumy kar podlegających łączeniu – 12 lat i 4 miesiące (s.12 uzasadnienia SA) i słusznie wysokość orzeczonej kary łącznej oznaczył w tym przedziale. Tym samym Sąd odwoławczy przy wydaniu zaskarżonego wyroku uwzględnił zarówno nakaz zawarty w art. 85 k.k., jak i obowiązek wymierzenia kary łącznej zgodnie z regułą określoną w art. 86 § 1 k.k.

Dlatego też, nie znajdując podstaw do uwzględnienia kasacji, Sąd Najwyższy orzekł o jej oddaleniu, jako oczywiście bezzasadnej, zwalniając skazanego na podstawie art. 624 k.p.k. od ponoszenia kosztów sądowych postępowania kasacyjnego, wobec uznania, że uiszczenie ich byłoby dla zobowiązanego zbyt uciążliwe z uwagi na jego aktualną sytuację materialną.

Natomiast koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skazanemu z urzędu zasądzone od Skarbu Państwa na podstawie art. 16 ust. 2 i 3 w zw. z art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188 ze zm.) i § 14 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

